

MD
16150

FAZEKAS MIHÁLY

MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ

ez a Döbrögi úr

ez Matyi

ezek a libák

ez az építész

ezek a lándzsások

ezek az orvosságok

ez a lovaslegény

ez a fürdő

ez a vásár

ez egy szobalány

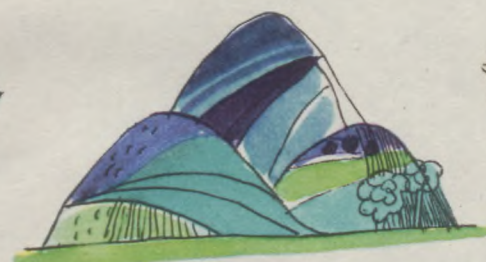
ezek a fogdmegek

ezek a füvek

ez Matyi anyja

ezek a hegyek

ez az ispán

ez egy fa

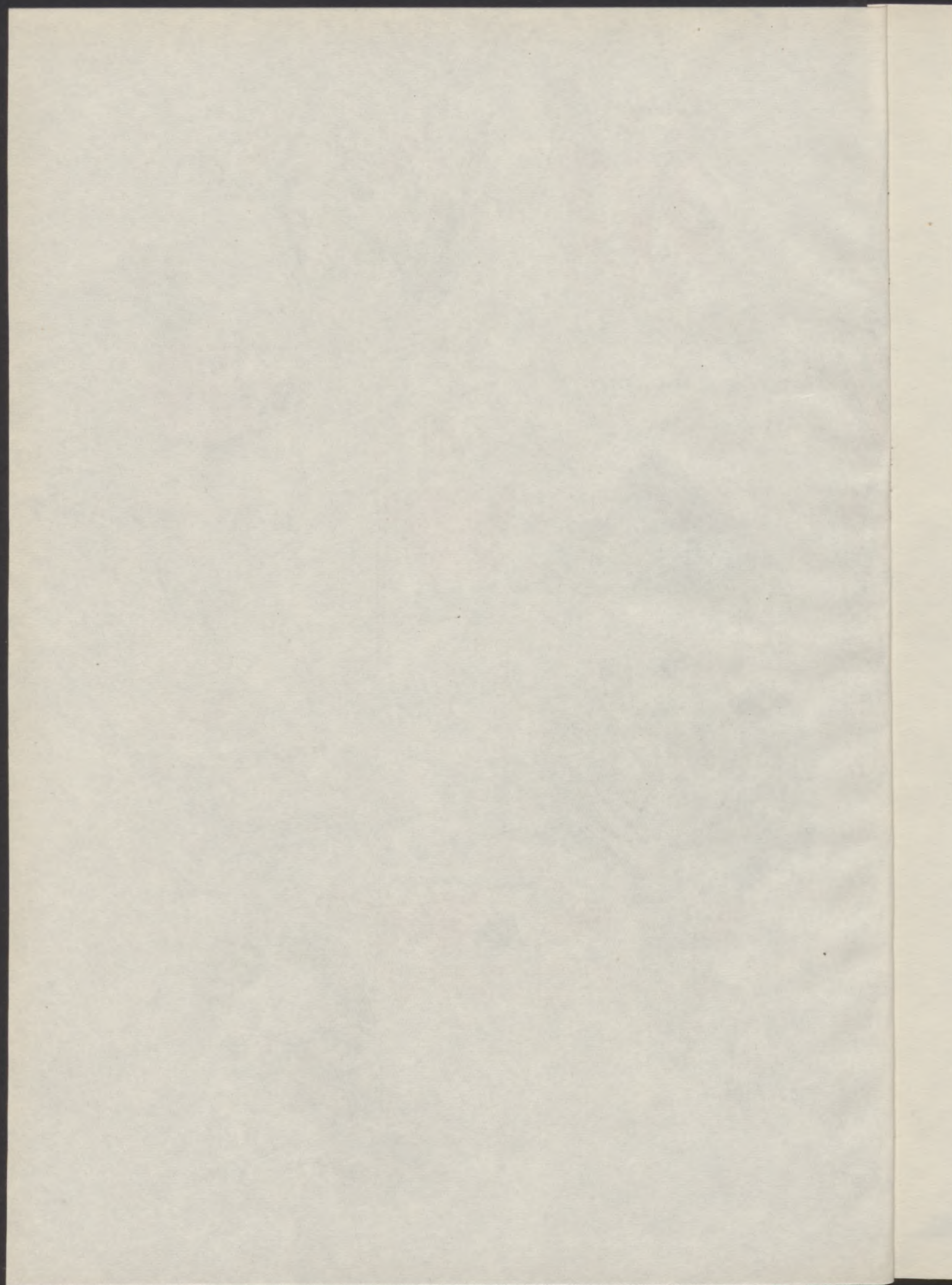
ez az ebéd

ez a Törvénykönyv

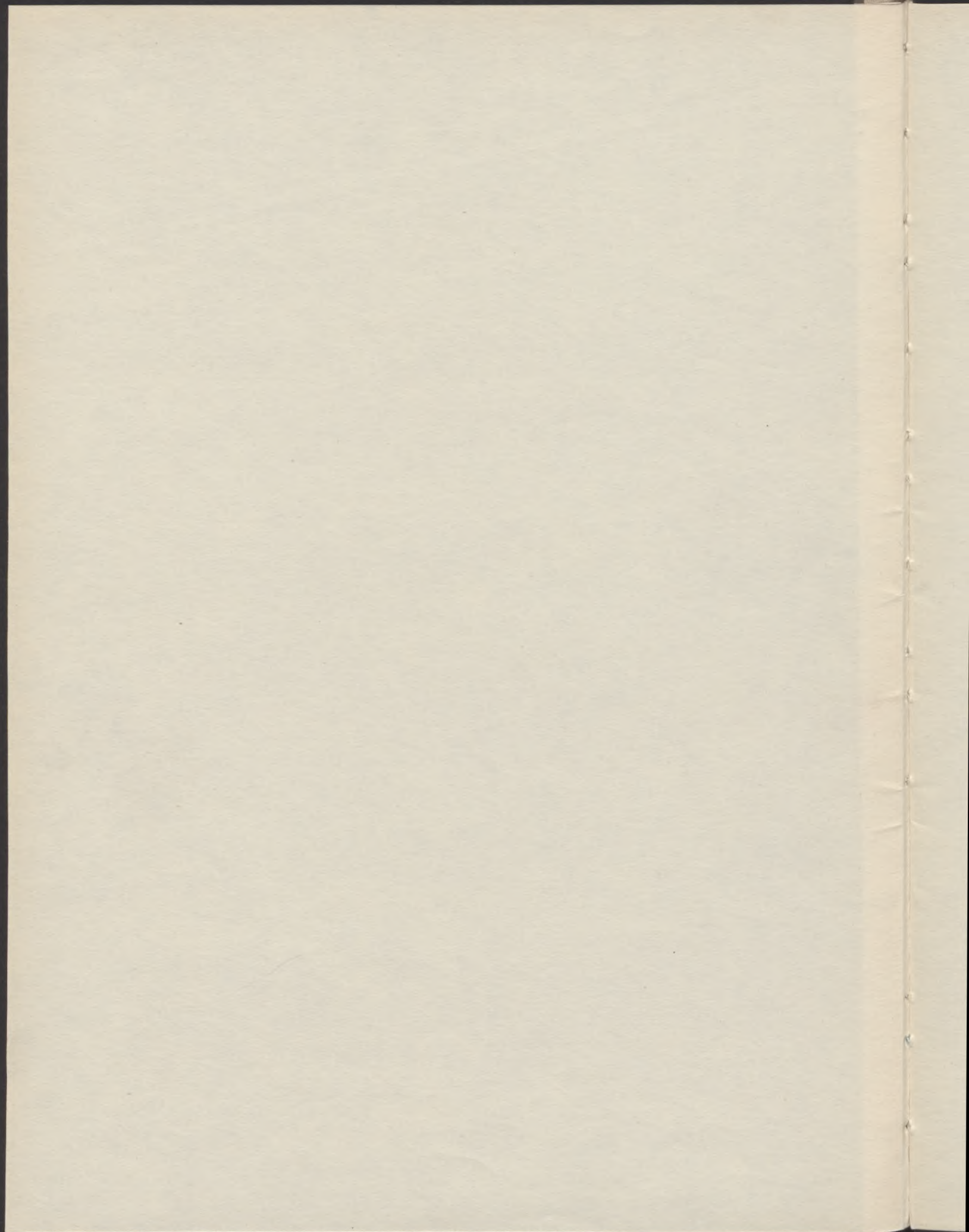

ez Döbrögi úr
koszorúja

FAZEKAS MIHÁLY

LÚDAS MATYI

FAZEKAS MIHÁLY

LÚDAS MATYI

MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST 1962

SZÁNTÓ PIROSKA RAJZAIVAL

MD 16150

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
Növedéknapló

196 Lév. A 805 sz.

A SZERZŐ AZ OLVASÓKHOZ

Hajdan ütlekkel magyarázták a mi atyáink,
Hogy mi az alsó rend törvénye, kinél az igazság.
Aki erősebb volt, ugyan az kényére bitangolt.
A lepocsékolt nép dühös indulatja kanóccal
Adta jelét olykor bosszújának, de oroszlán-
Szíve kevésnek volt, hogy, mint Matyi, visszapofozza,
Ami goromba csapást vett a zabolátlan erőtől.

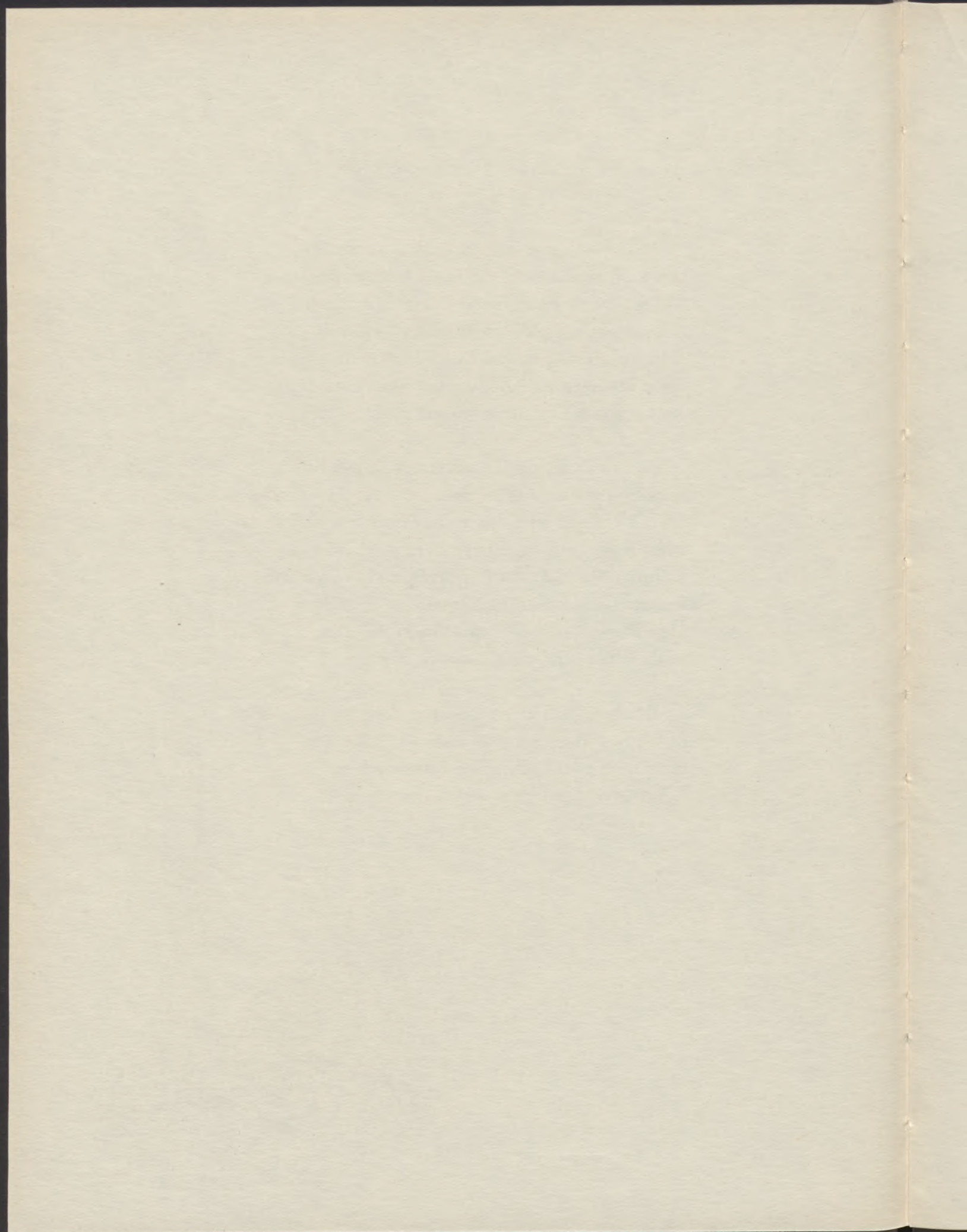
Elmúlt a vad idő; ki van ennek szabva határa,
Szintúgy, mint annak; szent a törvény; s az igazság
Fennyen hordja fejét, mert van bizodalma hazánknak
Bölcs fejedelmeiben. Bátran eleresztem azért én
Döbrögi Mátyását; mint medvét, mely vadonából
Emberi kézre került, és már gazdája dudáján
Úgy illeg-billeg, hogy rajta akárki nevetethet,
Senki fiának sem lévén oka tőle szepegni.

Bécsbe ugyan hírem nélkül szöke pőre gatyában
És boglyas fővel: most én csimbókba kötözve
Fürtjeit, és e kis kacagánkat vetve nyakába,
A korhelyt fogadott apjának visszabocsátom . . .

DEBRECENBŐL JANUÁRIUS 12-DIKÉN 1816-BAN

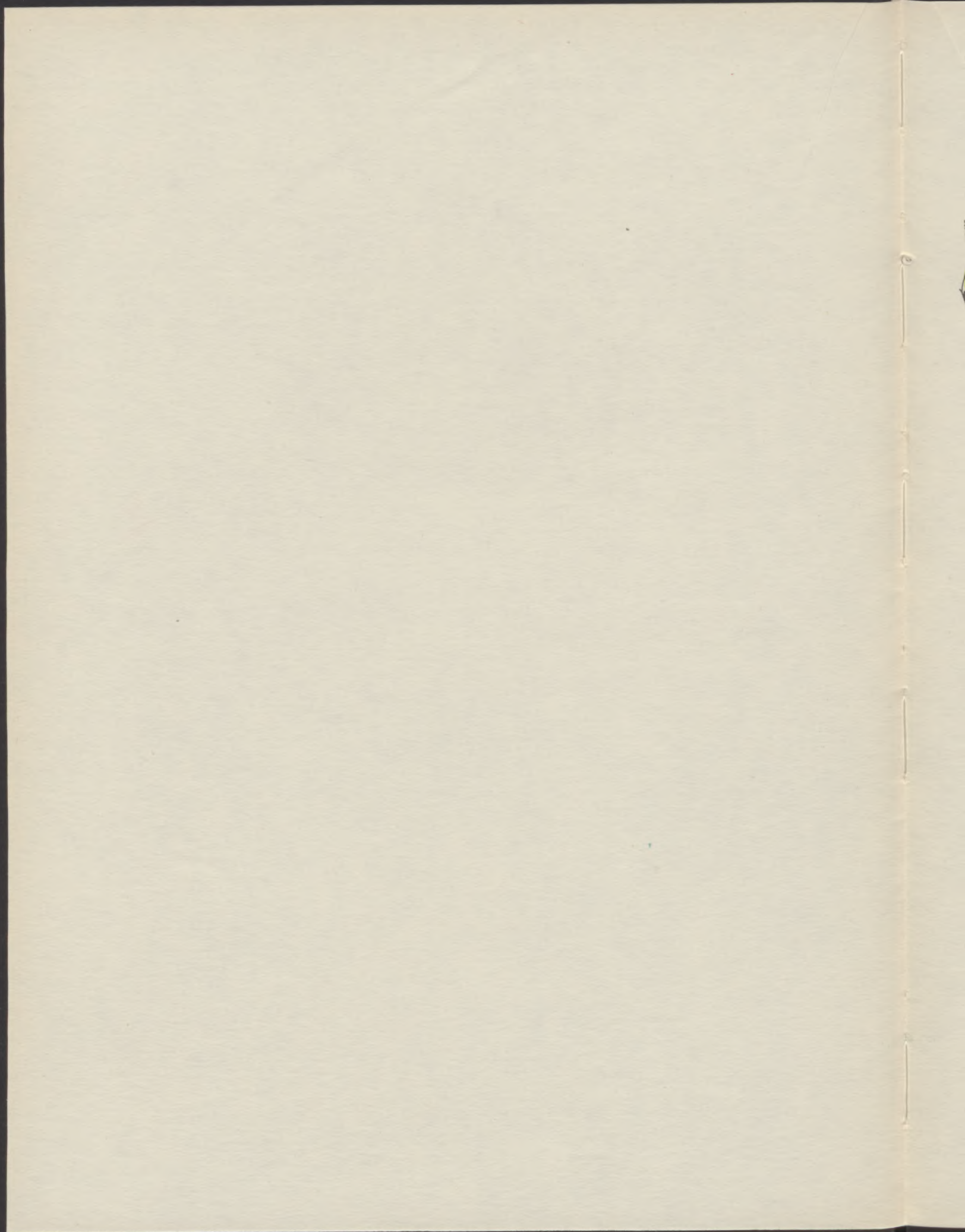
F. M.

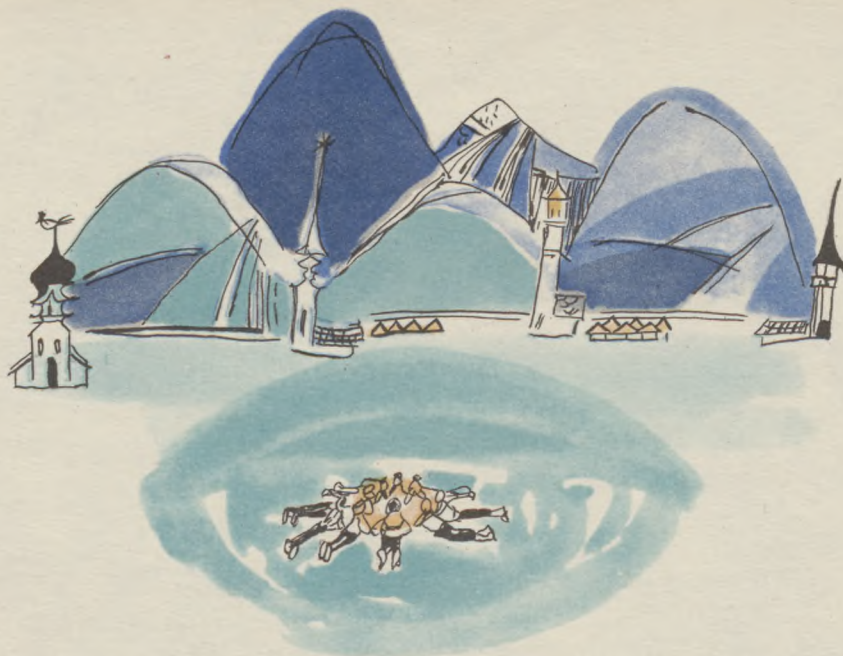
ELSŐ LEVONÁS

Hajdan egy faluban, a Nyíren-é vagy az Erdő-
Háton, vagy hol esett, jószérrel nem jut eszembe,
Már csak elég az, hogy: volt hajdan egy öregasszony,
Özvegy volt, s egy rossz fia volt. Ez munka fejében
Nyáron a legyet a szárán csapkodta napestig,
Télen a tüzelő mellett a piszkafa végén
Ácsorgott el egész napokat. Jó anyja eléggé
Zsémbelt rá; de akár a száraz falra marokkal
Borsót hintett volna, szitok, mocsok és a hurítás
Annyit tett Matyinak (Matyi volt neve a sihedernek).
Ily tunya életet élt ő jó ideig; hanem egyszer
Holtra elúnta magát; hosszúknak kezdte találni
A napokat, s nem elég tágasnak az anyja telekjét:
Addig nyújtózkodt hát, hogy valahára szokatlan
Bajra vetette fejét, s kigyaloglott a falu végén
Lévő dombig, ahol szoktak volt mindenik innep
Délestjén az időtöltők karikába hasalni. —

Mint sziszeg a fót lúd idegenre: Matyinkat is akként
 Gúnyolták ki az ővele nőtt egyforma korácsú
 Virgoncok; de csak ott volt már ő, s nem sok időre
 Összegyalúlódott velek. — Innen látta először
 A mi fiúnk, nézvén szanaszéjjel, az ég karimáján
 Dalmahodó hegyeket; másrésről, mint ugyanannyi
 Nyársakat, a távol helységek tornyait; itten
 Vette ki a szóból, hogy szomszéd vármegye is van;
 És a többek közt, hogy a híres döbrögi vásár
 Egy hét múlva esik. — Felpercene benne az ország
 Látására való kívánság; már az eszében
 Kezd sok gondolatok forrása mozogni, pezsegni;
 Nincsen nyugta; fejét töri, míg végtére előtte
 Rés nyílik, melyen szándéka folyásnak eredhet. —

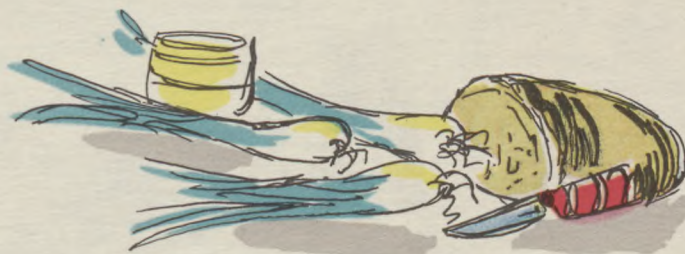
Anyjának húsz szép anyjányi libái valának
 Egy vén gúnárral s egy pár öregecske tojóval,
 Jókor költék azok, maga bajmolt vélek az özvegy;

Hogyha szerencsésen, úgymond, fel tudja nevelni,
Majd egy kis télére-valót árulna belőlök.
E lúdakra fené fogait Matyi; kéri az anyját,
Bízná rá azokat, hogy hadd próbálna szerencsét;
A vásárra bemenne velek; jó móddal eladná;
S így kapadozva talán kupec is kerekedne belőle,
Mely úton sok rác úr lett abban az időben. —

„Korhely! léhűtő! majd a vásárra, pokolba!
Mit keresél az egész nyáron? Jobb, hogyha dologhoz
Látsz itthon!” — az anyó így s így mocskolta le Mátyást.
Ő pedig a vásárra menést föltette magába,
Már pedig ő, amit feltett furfangos eszébe,
Azt onnan sem tűz, sem víz nem ütötte ki többé;
És addig kunyorált, hogy csak rávette az anyját:
„Ám no hiszen legyen úgy”, úgymond, „áldjon meg az isten;
Csak lendíts valamit; mert, héj, nagy bűn a henyélés!”
Kedve derül Matyinak, szerez egy jó kézbeli fütyköst,
S a sutból kivon egy pókháló lepte tarisznyát,
Mely öregapjának sohasem szállott le nyakából.
Ebbe az anyja rakott túrót, hájat, kenyeret, sőt
S fokhagymát; azalatt ő a vén lúdatkarrább

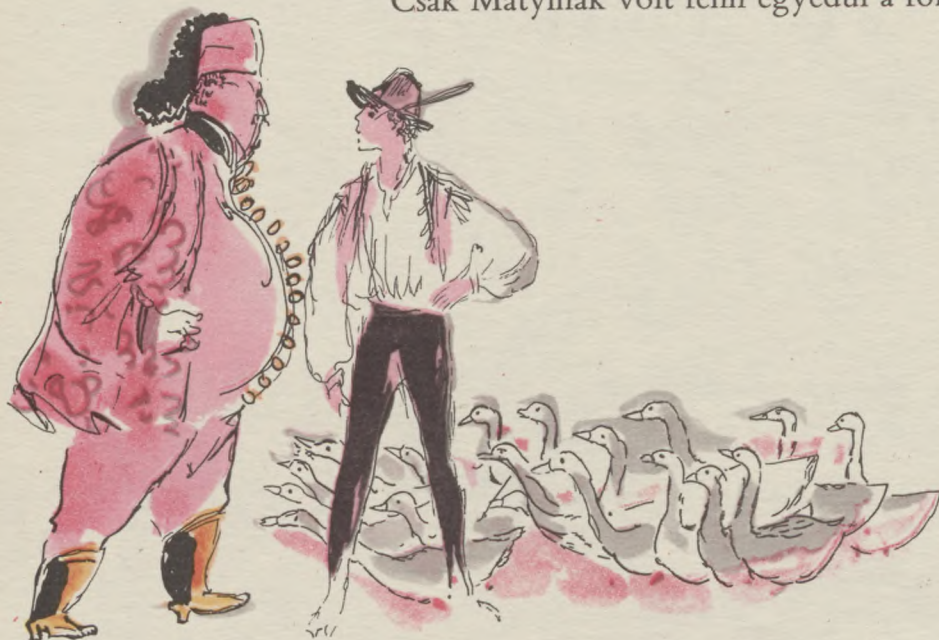

Hessegeté; az eladni való húszat kiszakasztá,
És egy körmön font ostorral az útra riasztván,
Anyjának minden jót kíván, s ballag utánok.

Döbrögben vala hát ekkor vásár, a hatalmas
Döbrögi úr örökös jószágában, ki magáról
Azt tartotta, hogy ott neki a felség se parancsol;
Amit akart, a' volt törvény, s tetszése igazság. —
A portékáknak maga szokta kiszabni az árát,
És amely darabért többet mert kérni az áros,
Elkonfiskáltatta, meg is büntette keményen.
Hogyha pedig nétán más olcsón vett meg akármit,
És neki megtetszett, csak azért kivetette belőle,
Hogy fenntartódjon fegyverrel nyert ősi jussa.

Amint Döbrögi úr ekkor sétála alá s fel,
A mi Matyink és a szép húsz liba tűne szemébe,
Annyival inkább, mert minden süvegelte személyét,
Csak Matyinak volt fenn egyedül a főrevalója.

Kérdi az úr: „Ki ezen lúdak gazdája?” — „Magam la!” —
 Így szólott nagy nyers-nyakason Matyi. — „Ejnye, gazember!
 Nem tudod, itt ki az úr? Majd emberségre tanítlak!
 Hol vagyon a süveged? Mi ezen lúdaknak az ára?” —
 Bényomván süvegét s megrázintván kacagányát:
 „Három márjás”, úgymond, „párja az ilyen-amollyan!” —
 Kérdi az úr: „Id’adod fele árán?” — Ő biz az apja
 Lelkének sem alább párját egy kurta forintnál!

Döbrögi vág egyet sinkójával; nosza három
 Fogdmeg toppan elő; Matyit a kastélyba cibálják;
 Lúdjaít elhajtják; és a kapu közt hevenyében
 Ötvent vágnak rá, melyet süvegelve faránál
 Egy ispán híven számlált, és Döbrögi bőrös
 Karszékéből szemlélt. — Matyi így szólt, hogy feleleszték:
 „Én, uram, a fizetést köszönöm; ha az isten erőt ad

S életben megtart, majd megszolgálom; azért csak
Rójja fel a kapu félfájára, hogy el ne felejtse:
Háromszor veri ezt kenden Lúdas Matyi vissza!”

Ezt csak alig végzé, néhány zöldingesek agyba-
Főbe verék, s kiveték jól meghurcolva hajánál
Fogva, hogy a földet még a lábujja sem érte.

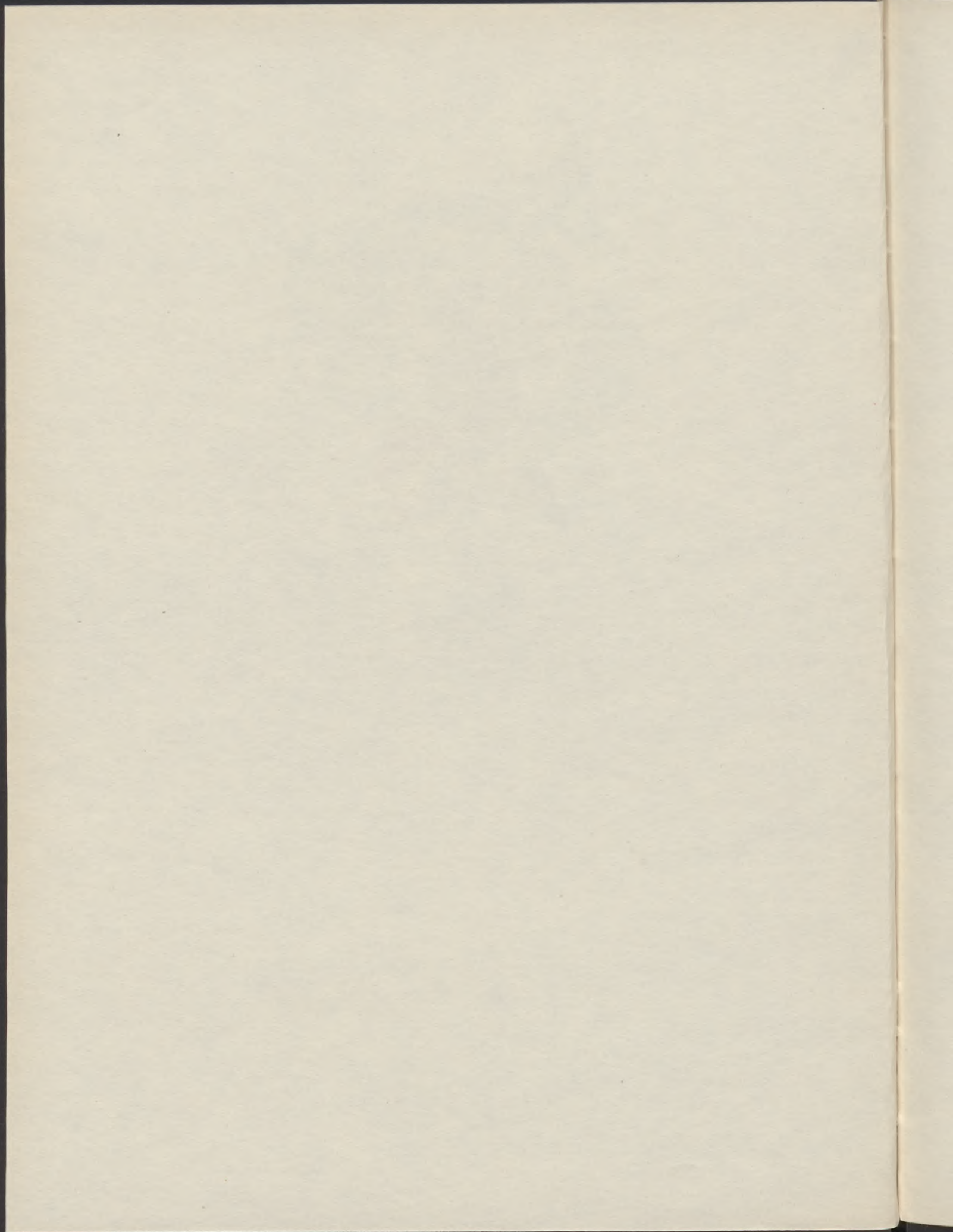

Míg húzták-vonták, még egyszer visszakiáltott:
„Oszbán háromszor veri meg Lúdas Matyi kendet!”
Hogy már ott kinn volt, így szólott a sokasághoz:
„Majd meglássátok, háromszor megverem azt la!”
Ezt minden neveté; de kivált a Döbrögi-háznál
Őrületes szavain Matyinak hahotára fakadtak.

MÁSODIK LEVONÁS

A mi Matyink, könnyen lehet elgondolni, hogy anyja
 Háza felé képpel sem fordúlt; bűgva-morogva
 Elment földetlen földig; s elvitte magával
 A bosszúállás lelkének is ördögi mérgét.
 Hogy dühe céljához juthasson, pénz-kuporásra
 Adta magát; jócskán keresett is, hol napi számmal,
 Hol szolgálattal; s néhány nyelvekbe eléggé
 Jártas lett, mert sok nagy városokat bebarangolt;
 S annyira-mennyire sok mesterségnek kitanúlta
 A csínját-bínját. Bízván hát mind az eszéhez,
 Mind erszényéhez: „Hogy Döbrögi meg ne csalódna,”
 Úgymond, „már egyszer vele számot kellene vetni!”
 Képe azóta nagyon elváltoza néki; azonba
 Döbrögi házánál elenyészett híre nevével.
 Bátran elmegy hát a nyílt udvar kapujáig,
 Amelynek küszöbén nem igen kedvére hasalt volt.

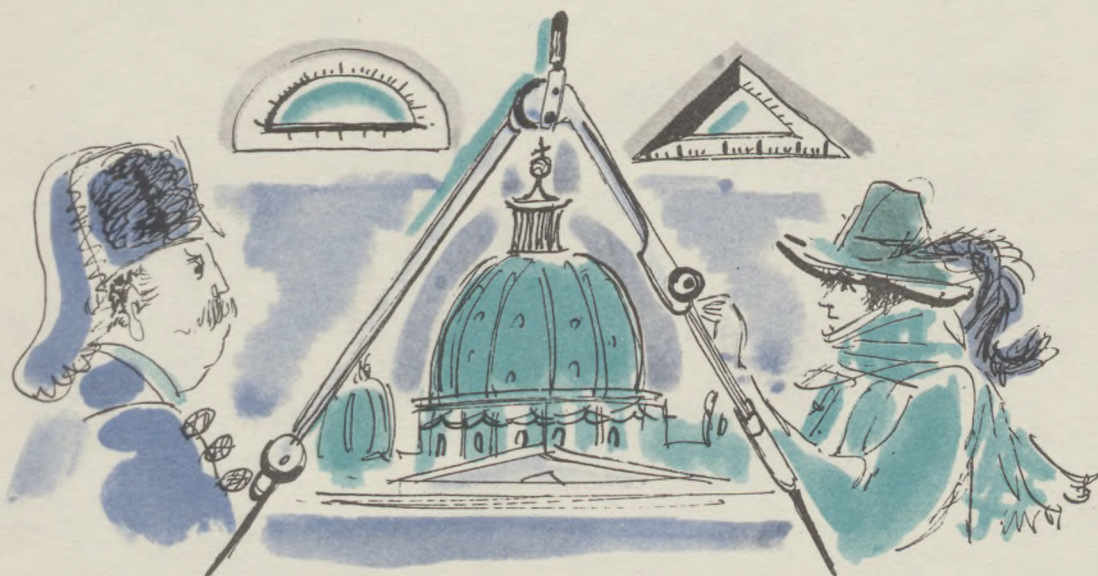

Látja, hogy a füstös nagy ház helyére azóta
 Pompásabb palotát újabb ízléssel emeltek,
 A fala fel van már építve, de a fedeléhez
 Még faragatlan fák vagynak halmozva rakásra.
 „Meg lesz már”, így szól Matyi, „meg lesz Döbrögi verve!”
 Elfordúl onnan, veszen egy félkézi szekercét,
 Zsebbeli ölmérőt, s plajbászt egy irhakötővel;
 És egy vándorló olasz ács formába jelen meg.
 Eljutván a nagy kastélyhoz, mint ahoz értő,
 A falnak szélét-hosszát mérkéli szemével;
 Onnan vizsgáló képpel megyen a farakáshoz;
 Olykor fel-felnéz, a fákat megmosolyogja,

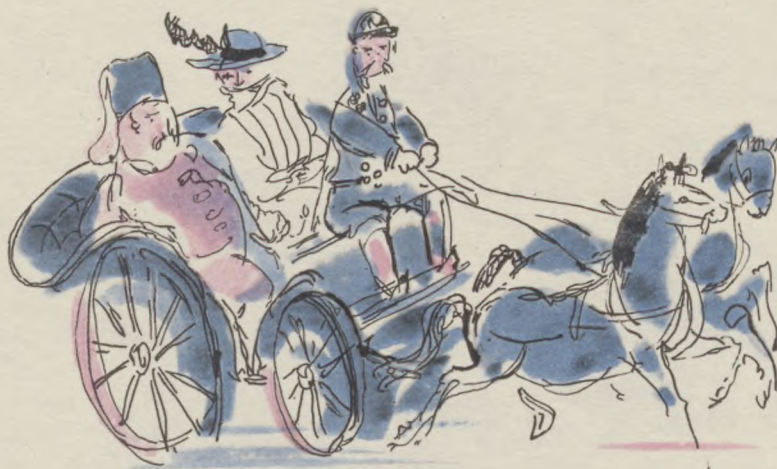

S csóváltja fejét. Meglátja az úr is az embert,
 Arrafelé sétál; mit akar? — megkérdezi. — „Semmit,”
 Úgymond, „méltóságos uram! Csak ezen vala útam,
 Meg sem is állhatnám, hogy az ilyent meg ne tekintsem,
 Mert mesterségem; látom, hogy akárki csinálta,
 A palotában a kőműves munka királyi;
 Bárcsak már fedelét láthattam volna; reménylem,
 E dibdáb fákkal nem akarja az úr bekeverni.”
 Mondja az úr: „Ezeket bizony én vágattam az erdőn,
 Csak hozzávetvén.” — „Jók, jók,” úgymond Matyi, „apróbb
 Házaknak, de nem ily kastélynak; Róma felé kell
 Forgani, hogy pompás fedelet láthasson az ember.
 Én, nagyságos uram, láttam s dolgoztam is egy-két
 Hercegi munkákat: de bizonynal mondom, ezekből
 Nem képes takaros mívet készíteni.” — Kirántja
 Mérőjét, mérkéli . . . — „Be kár, hogy öt ujjnyi hibázik;
 Ám de hisz e' nem az én dolgom, senkit se gyalázok,
 Sem magam ok nélkül más munkájába nem ártom.”
 Menni akar; de az úr megtartóztatja. — „Barátom!
 Még nekem,” úgymond, „nincs egy áccsal is alkum. Az úr hát
 Járt az olasz földön? Tessék bójönni! Ebédje
 Volt-é már ma? Ha a munkám fog tetszeni, nem fog
 Nálam az országban nemesebb gazdára találni.”

Elmosolyodja magát Matyi, és dícséri az úrnak
 Építésbeli ízlését; sajnálja, ha itten
 Tán alkalmatosabb fákat nem lelni ezeknél.
 Ó, mond Döbrögi, nincs a földön oly jeles erdő,
 Mely az övénél jobb s gyönyörűbb fát tudna nevelni.
 Látni szeretné azt Matyi. Döbrögi pontba parancsol
 Egy hintóba fogatni. — Szakács tálaljon azonba!
 Míg bémennének, Matyi mondja, hogy arra való fák
 Hogyha találatnak, jó volna talán kijegyezni,
 Sőt tán egyúttal vágatni is. — Egybe az ispánt
 Szólítsák! — Kétszáz fejszést rendeljen az erdő
 Sarkához. — Készen az ebéd; jóllaknak; a hintó
 Ott terem. Egy pillantat alatt kinn vagynak az erdőn.

A fejszések is ott vagynak már. Járja az úrral
A roppant tölgyest Matyi, és vágatja, ha szép fát
Sejt meg. Már minden munkást elrendele széjjel,
Kedve szerént: nem tud még egy szál fára találni.
Beljebb mennek hát, vizsgálódnak; Matyi egyszer
Mondja, hogy ő már lelt. Egy sűrű völgybe lecsalja.
„Ilyen lenne derék, hahogy ölnyi kerülete volna.”
Döbrögi mellé áll, s által próbálja ölelni.
Akkor megkapván Matyi túlhan két keze szárát,
Egy gúzzsal, melyet csak azért font, összeszorítja.
„Nem vagyok én, uram, ács, hanem a Lúdas Matyi”, úgymond,
„Kit kend megcsapatott, és elrablotta libáit,
S háromszor fogadá, hogy visszapüfölgeti kenden!
E’ most hát első!” Vág egy jó tölgyfa-husángot,
S azzal tarkótól talpig meghányja keményen.

Döbrögi hasztalanúl hánykódott, mert famohával
A száját jól bétömködté; azonba az erdő
Rengett a sűrű kopogástól s a rohanó fák
Vad morgásaitól. Mátyás az urat megagyalván
És a lúd árát a zsebjeiből kikeresvén,
Törli szemét-száját, és a sűrűbe elillant.

Már a fejszések, nem lévén munka, pihentek.
Már jobbára ledöntve hevert a címeres erdő
Legszebb része; menőfélen már a nap: az ember
Bárha dologtalan is, de az ácsorgást is elúnja:
Mégsem jó sem az úr, sem az ács. Végtére az ispán
Nem veszi a dolgot tréfának, *hoppogat*; erre
Hoppot mond itt, ott meg amott a rengeteg erdő.
Hallgatnak: de csak a baglyok huholási szakasztják
Félbe az alkonyodást követő vadon estveli csendet. —
Már most mindnyájan kurjantnak; a hangok özönje
Zengeti a zordont; beljebb-beljebb morog, amíg
Mélyen elnémul. — Figyelem van utána, sehonnan
Egy kukk hang se felel. Most, most szeppen meg az ispán,

Széjjel rendeli a látványságot, hogy az erdőt
 Hajtsák meg, mert már bajnak kell lenni akárhogy. —
 Amint egynéhány hajtók a völgyet elérik,
 Hallanak egy olyan horkantást, mint mikor a kant
 Megdöfik, és szívét ért sebje miatt az utolsót
 Elhergette. Mi az? Megdobban az ijedezésre
 Rákapatott jobbágy; hátrál, ordítja az ispánt;
 Ott terem az, s félénk népét biztatva lemégyen
 Ólálkodva az aljra velek; — mit látnak? Az isten
 Mentse az ilyentől még a jó krími tatárt is!
 Fához kötve urok, famohával szája betömve,
 És a drága ruhák szét vannak rajta feselve.
 Elvágják a gúzt, és szájából kifeszítik
 A mohot; a rémült ispán instálja alássan,
 Hogy mi pogány gyilkos kínozza meg ilyen erősen
 A nagyságos urat? Felelet helyébe aludt vér
 Ömlött Döbrögiből; sok csuklás közbe sokára
 Úgy nyöghette ki, hogy Lúdas Matyi meggyilkolta.

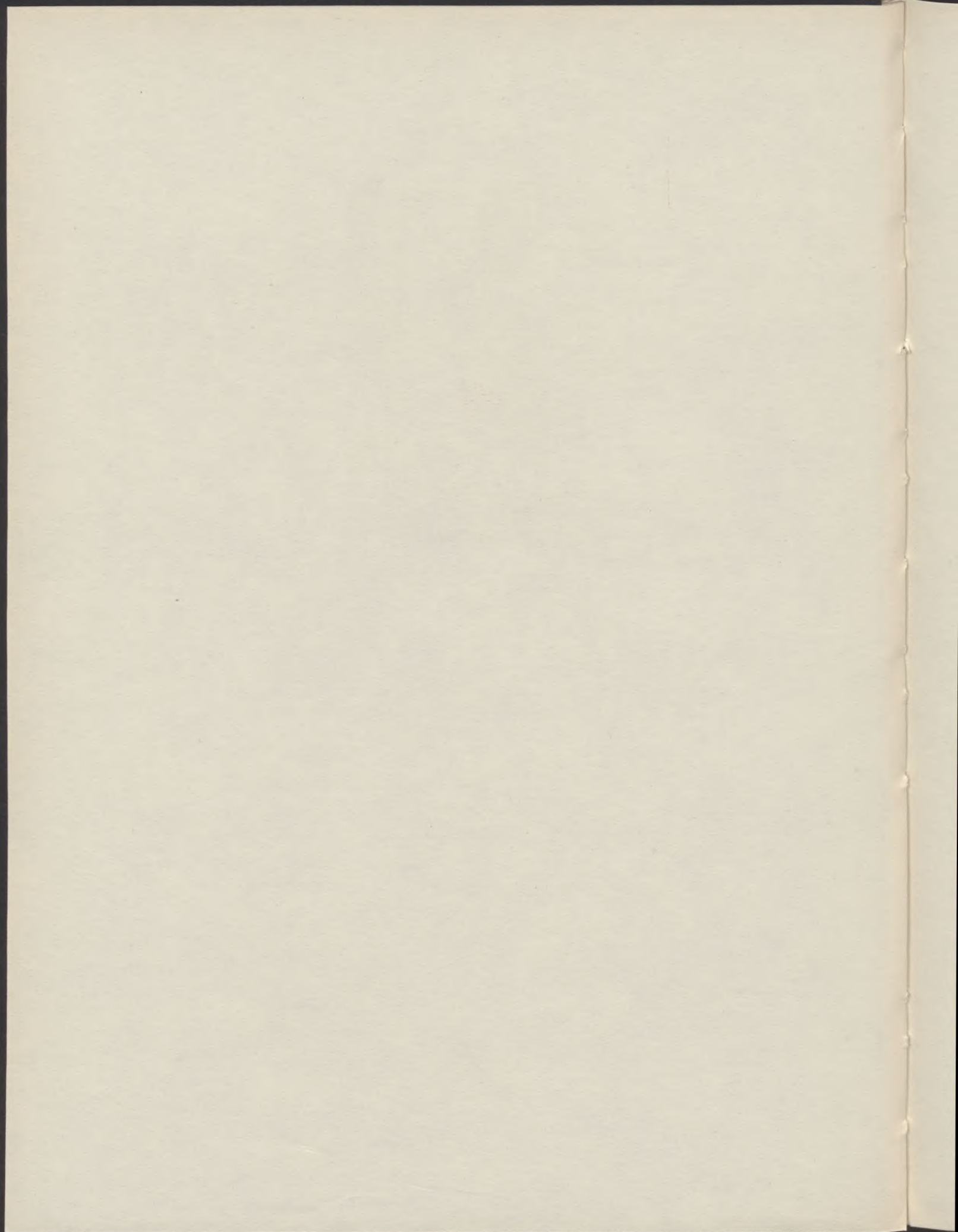

Egyik jobbágy a másiknak kurta gubáját
 Megrántá: más a mellette valóra könyökkal
 Titkon bökdöse, míg urok óbégatva könyörgött:
 „Ó, fiaim! vigyetek szaporán, mert meghalok!” úgymond.
 Megfogadák ezek a jó emberek, és az ölkben
 Vitték a kocsihoz, mások famohát szedegettek,
 És derekának lágy fekvést puhogattak, az egyik
 Szűrét tette alá, másik betakarta gubával. —
 Hogy hazacammogtak vele a lovak, egy banya két pint
 Szappanos égett bort kent széjjel rajta; az udvar
 Egy kis mákszemnyit sem aludt, minden köhenésre
 Öt-hat férficseléd, szintúgyanannyi fejrénép
 Ütköze egymáshoz; nagy volt egyszóval a húhó!

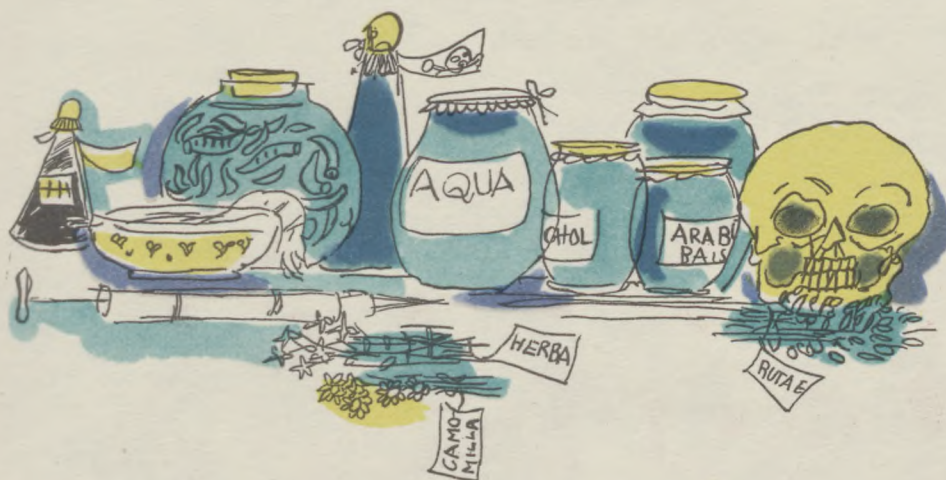

HARMADIK LEVONÁS

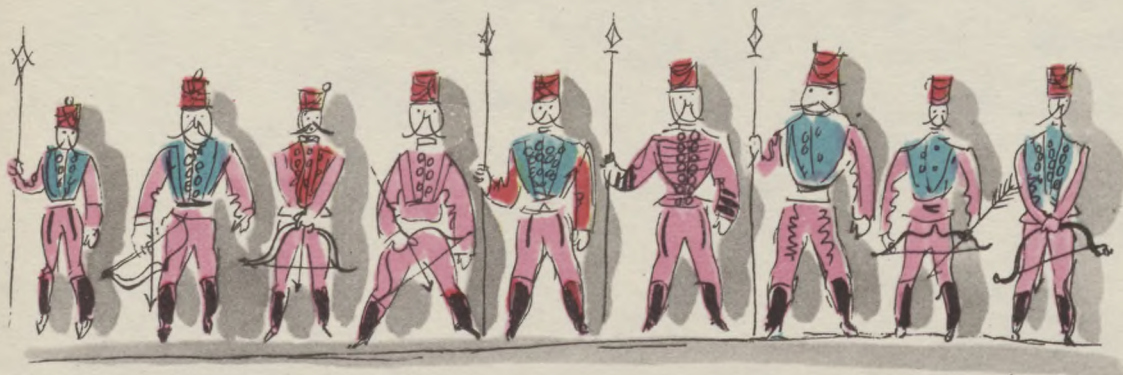

Hát Matyi hol jár most? Váltig keresék, de az éjnek
 Jó oltalma alatt hamar általment a határon,
 És már új módon gondolkozik a mi urunknak
 Más izrombeli megpüföléséről. Mikor elsőbb
 Vándorlott, egy vén doktornál jó darab ízig
 Szolgált; (hajdan ez valamely külföldi seregnél
 Felcser volt). Minthogy híven szolgált, bizonynal
 Tudta tehát, hogy még jó szívvel látja: ez úgy lett.
 Még életbe lelé, s hozzá beszegőde inasnak,
 Oly feltétel alatt, hogy az esmeretes nyavalyáknak
 Cifra nevére, haszonvehető fűvekre, porokra,
 Érvágó, köppöly, kristély, láncéta, borotva
 S más borbély-szerszám hasznára, sebekre való szer,
 Fördők s párgolatok készítésére, kenőcsre
 Oktatná őtet. — Feje jó volt a mi Matyinknak,

S egy-két hét csak alig múlt, hogy vagy római nyelven,
 Vagy görögül, sok rossz nyavalyákat elő tuda bölcsen
 Mondani, melyek azon században műbe valának;
 És az azokra való szer-kotyvasztáshoz is értett. —
 Elkéré ekkor doktor Skorbuntzius úrtól
 Ócska parókáját, spádéját, vén paripáját,
 Bőr bugyogóját és a tábori régi kabátját,
 Hadd csapjon velek egy farsangot földesuránál.
 Ráállott az öreg, minthogy jó zálogot ígért. —
 Felveszi hát a vén hacukákat; doktori módon
 Kezdi viselni magát; illet rá tászli, paróka,
 Koszperd és bugyogó; úgyhogy Skorbuntzius úr is
 Megfogván a hasát, majmát majd holtra nevette.
 Ő meg búcsút vesz, s Döbrögnek ereszti fakóját.
 Döbrögi még szintén meg sem szabadult az elébbi
 Megpüfölés szedres daganatjaitól; ihol újra
 Látogatásra megyen hozzá Matyi, hajdani szörnyű
 Ígéretje szerént. Híjjába keríti magát bé
 Puzdrás és lándzsás hajdúkkal: nincs neki annyi
 Lelke, hogy a bosszús Matyinak kikerülje husángját.
 A végső faluhoz jutván Matyi, ott maga mellé

Egy vezetőt bérelt; mikor osztán Döbrögöt érte,
 Ott a bírótól katonás hangon kalaúzt kért,
Mert ő menni muszajn szakkermént a generális
Quartély aki betegh. (Hihető abban az időben
 Történt volt e' meg, mikor a sokféle keresztes
 Ponyva hadak szanaszét kóborlották be hazánknak
 Nagy részét.) Biztatja Matyit szóval, hanem elsőbb
 Földesurához fut bíró uram, és bejelenti,
 Hogy hadi orvosló vagyon itt; mert Döbrögi fűhöz-
 Fához kapkoda, és akit csak ajánlani tudtak,
 Bárha kerékgyártó, lóorvos, marhakuruzsló
 Volt is, kínjában mind meghallgatta tanácsát.
 Kéreti hát ezt a felcsert is: hogyha az istent
 Féli, tekintse az ő nyomorúságát, s ha csak egy-két
 Pillantást szánjon megnézésére; jutalmat
 Várakozása felett ígér, és a kocsijában
 Küldi el a generál szállásáig. Matyi gazda
 Egy darabig vonogatta magát; végtére az egymást
 Felváltó posták elvitték csaknem erővel.

(Bárha nem említném, lehet elgondolni csak úgy is,
Hogy Matyi a képét okosan bé tudta vakolni,
És különös módon elváltoztatni beszédét.)

A mi urunk, ki szegény, még vagy három daganattal,
Melyek a hátáról nem akartak eloszlani, ágyban
Kornyadozott: hogy vélt orvossa felé közelített,
Majd kirepült szedres bőréből; kéri az égre
S földre, hogy ily nyomorúlt sorsán, ha lehetne, segítsen.
Megtapogatja erét Matyi, és veszedelmes hevülést
Érez megromlott vérében; hogyha azonnal
Fördő nem készül és köppöly, még ma bizonynal
A szívére megy, és . . . Ekkor vállat von az álnok.
Kéri az úr minden szentekre, hogy amit az isten

Értésére adott, rendeljen. — Doktori módon
 Harmadik ujjával megbökvén homloka búbját:
 „Fördővíz szaporán,” úgymond, „és fűvek!” — Ezeknek
 Elszámlálja külön neveket; száz erdei, réti
 Dudvák voltak ezek; nyúl-, farkas-, békacseresznyék;
 Medve-, szamár-, disznó-, eb-, egér-, kutya-, macskatövissek;
 Hát meg az angyal-, szent- s ördöggyökerek (mivel akkor
 A fűvek neve csak barom, ördög s szent vala; *Fűvész-*
Könyv még nem lévén). Nosza ispán, szolga, poroszló,

Hajdú, kukta, szakács, kertész, szoba-, konyhaleányok,
 Béres, strázs, kocsis, fullajtár, bába, favágó,
 Egyszóval minden, valamely'k csak elől vagy utól volt,
 Fusson az udvarból a rétre, ligetre, mezőre;
 Addig az üstben víz legyen, és hadd égjen alatta.
 A nép mind kirohant, egyedül egy sánta banyára
 Hagyván a tüzelést; hanem a szemfűl Matyi ettől
 Így szabadúla meg: a paphoz küldé, hogy az istent
 A fűveknek erőt szerző mennybéli malasztért
 Kérje a hívekkel. — Maga megvizsgálja az úrnak
 Vakszemeit; kendőt vesz elő, s addig simogatja
 A két szárnyával, hogy száját befedi; ekkor
 Megköti hátulról tarkójánál. „Uram!” úgymond,

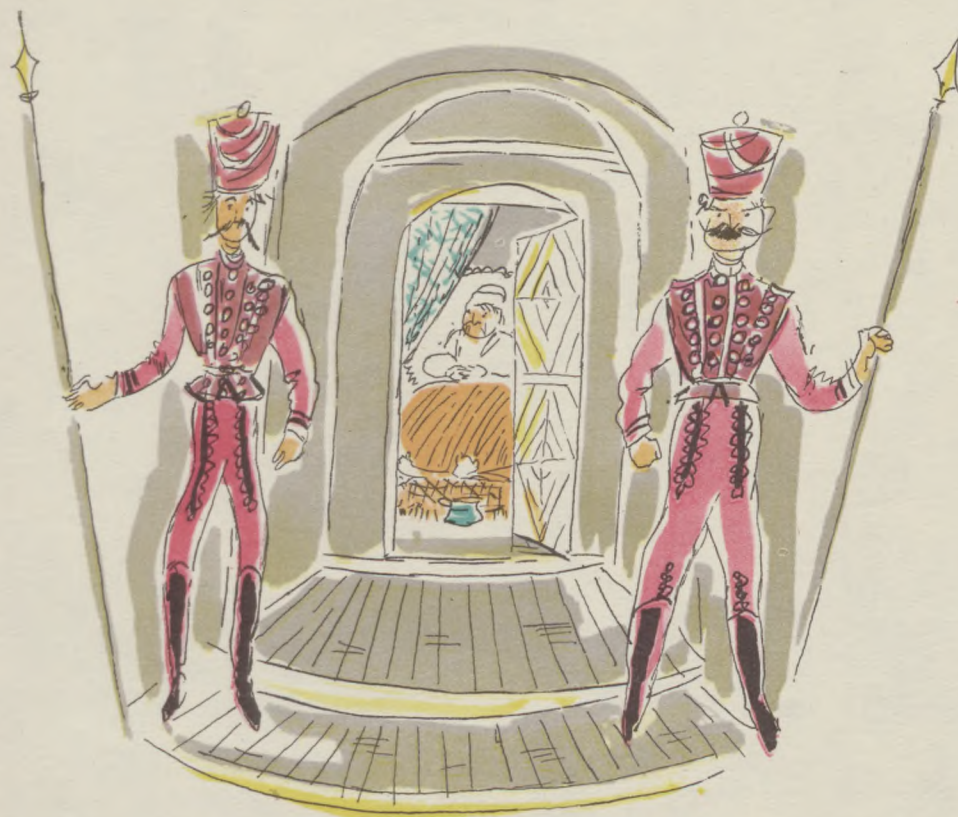

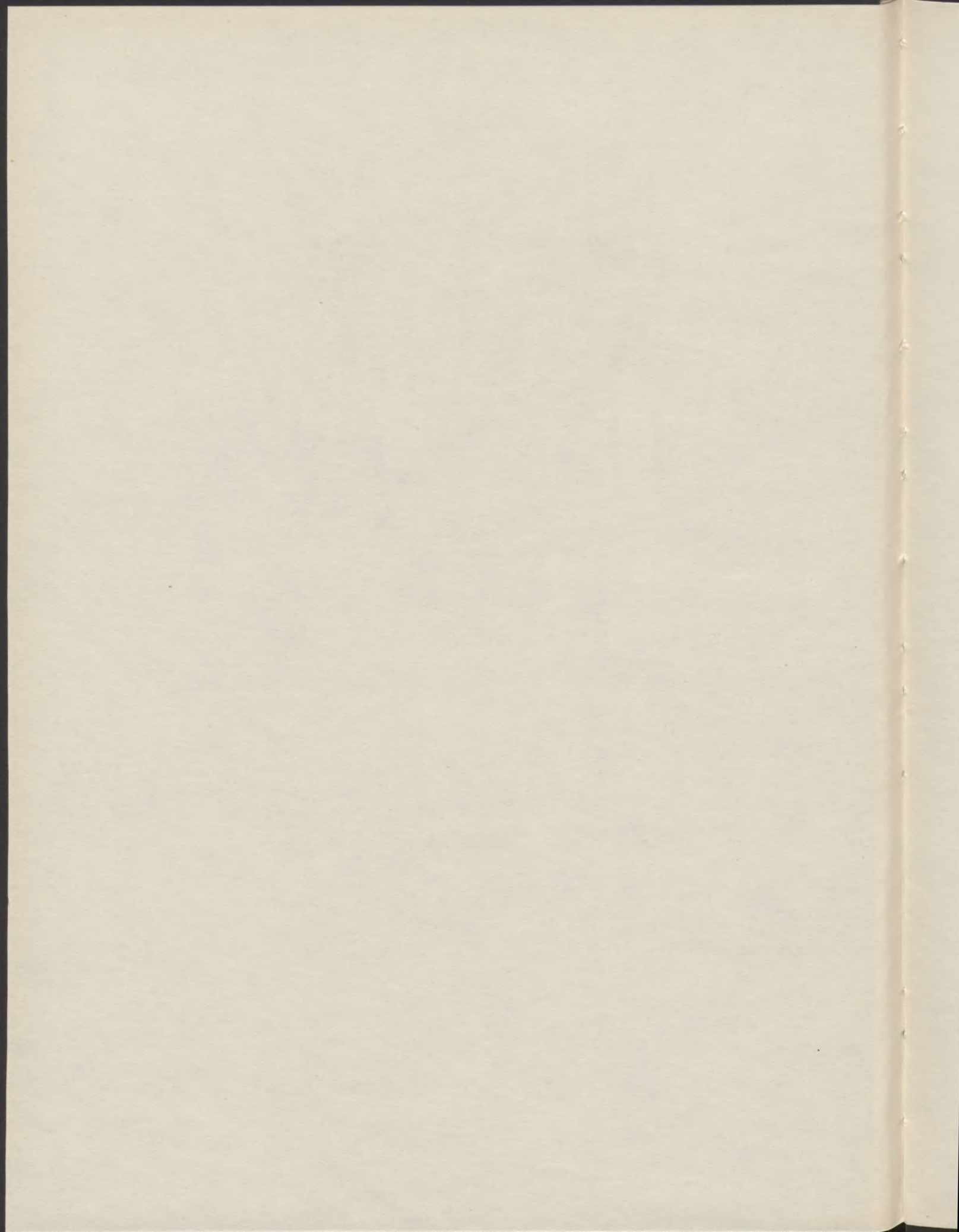

Bészalad egy szobalány, meglátja az úr csuda képét;
 Elsikkantja magát, kifut, összerikoltja az udvart.
 Egyik kérdi: mi baj? Másik, hogy: hol van az orvos?
 Kulcsolják kezeket, tanakodnak, hogy ki az ördög
 Fojtá bé ismét száját nagyságos uroknak?
 Oldjuk meg szaporán. — A félholt Döbrögi ekkor
 Már csak alig szuszogott, és minden pontba' elájult,
 S csak lassan nyöghette ki, hogy Lúdas Matyi volt az,
 És hogy agyonkínzá. — Mind lóra kap, aki csak ülhet,
 Kergetik a Matyi hült nyomait, de haszontalan: ő már
 Tudj' isten hol járt; bizonyos, hogy csalfa örömmel
 És degesz erszénnyel tért meg Skorbuntzius úrhoz.

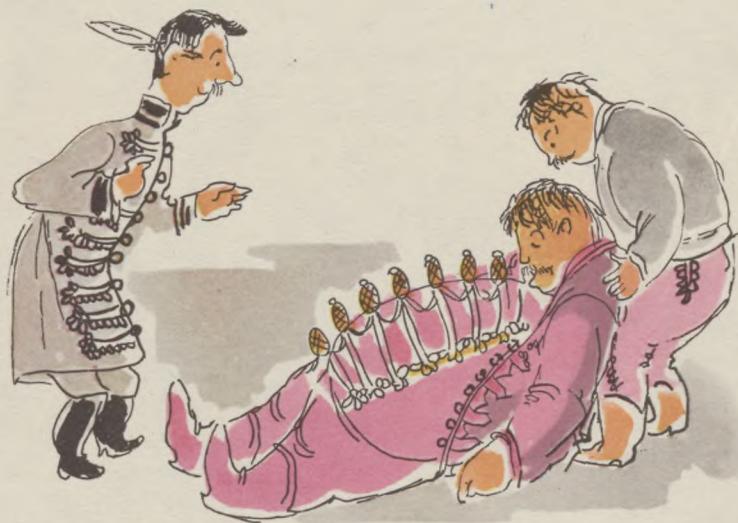
NEGYEDIK LEVONÁS

Már most ám igazán rosszúl lett Döbrögi, rendes
 Orvosokat hívtak, s kurrenst küldöztek az ország
 Minden részéhez, Lúdas Matyi megfogatása
 Végett; csakhogy az ő képét igazára leírni
 Nem lehetett, minthogy mindég más színbe jelent meg. —
 Hogy pedig ez nem más földön, hanem a mi hazánkban
 Történt, a' bizonyos: megtetszik az akkori törvény-
 Tévkö gondjából, kik az ő csúfjára, örökre
 Feljegyezték a nagy törvénykönyvben, hogy az olyan
 Rossz úton járó kutya fog, mint a mi Matyink volt,
 Lúdasnak neveződjön: ez hát nem pusztá találmány. —

Nem jött kézre Matyink, mely Döbrögi úrnak eléggé
 Bokroztatta baját, és már egy ízbe reménység
 Sem volt éltéhez: hanem a bölcs orvosok által
 Nagy nyavalyáján a munkás természet erőt vett,
 És lassan-lassan keze szennyét csak kiheverte
 Mátyásnak; hanem a *Lúdas* név annyira fészket
 Vert szívébe, hogy a vidék lúdját kiölette,
 Mert csak *lúdtollat* látott is, azonnal elájult;
 Még a *lúdimagisztert* is ki akarta csapatni
 A jószágából, de az azt ígérte, hogy inkább
Rektornak hívatja magát s minden követőit.
 Húsz lándzsást csak azért tartott, hogy tíze napestig,
 Tíze viszont éjjel mindég őrt álljon az udvar
 Környékén; — hozzá közelíteni akárki fiának
 Sem lehetett, ha ugyan csak előtte nem esmeretes volt.

Hogyha az udvarból a jószágába kiment is,
Tíz lándzsás lovagolt mindenkor hintaja mellett. —
Ezt Matyi is, mint más, jól tudta, de hasztalan; ő azt
Háromszor fogadá, hogy megveri Döbrögit; annak,
Bárha törik-szakad is, csak meg kell lenni akárhogy. —

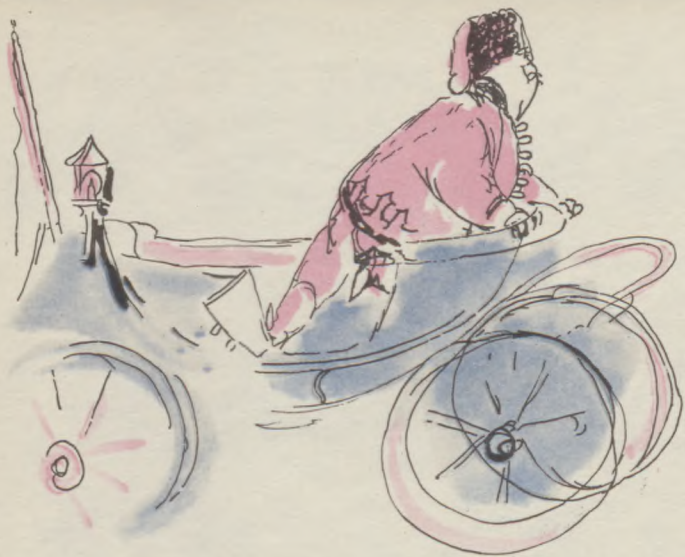
Országos vásár esik egykor Döbrögi úrnak
Városkájában; Matyi ott, mint más igaz ember,
Megjelenik paripán; a lóvásárba bolyongván
Meglát egy virgonc lovat egy idegen sihedernél;
Kérdezi, hogy mire tartja? „Uram, csak száz arany”, úgymond.
„Cimbora, hogy lehet az?” Matyi így szól. „Úgye komázol?
Tíz lovat is veszek én annyin, tán jobbat is ennél.”
„Úgyde, uram!” felel a siheder, „jó nagy Magyarország,
És mégis ki hagyom mindjárt vájatni acéllal
Mind a két szememet, ha csak egy ló hág is elébe!”
„Úgy én a lovadat megvenném”, mond Matyi, „hogya
Megbizonyíthatnád; pedig így meg nem veszi senki.”
Int neki, félre megyen vele. — „Nézd, ottan lakik egy úr,

A Lúdas Matyi név iszonyú félelmes előtte,
 Tán tudod azt magad is; majd itt kocsikázik el arra;
 Tíz lándzsás katonák lovagolnak hintaja mellett;
 Majd ha az erdőnél járnak, nyargalj oda, monddjad
 Szembe az úrnak, hogy: te vagy a Lúdas Matyi; osztán
 Kotródj ám! Mert száz lelked lesz, mégis az ördög
 Elvisz, ecsém, ha azok megcsípnek; hogyha nem, úgy én
 Megveszem a lovadat; felpénzül, hogy bizonyos légy,
 Tíz aranyat feladok; majd meglelsz engemet itt s itt.”

Tetszett a tűzről-pattant sihedernek az alku,
 És nehezen lesi, hogy mikor indul már az az úr ki.
 Egyszer lárma esik, — riogatják széjjel az embert;
 Döbrögi jó hintón! Útjából félre vonódik
 Minden igaz lélek. Pezseg a pozsgás sihederben
 A jó vér, s csak alig várhatja, hogy a kerek erdőt
 Érték Döbrögiék; mint a nyíl, utánok ereszti
 Ráróját: — „Lassan, lassan, uraim!” — kiabálja;
 Mellé szöktet a hintónak. — „Tudod-é, uram”, úgymond,
 „Hogy ki vagyok? Tudd meg: Lúdas Matyi én vagyok!” — „Uccú!
 Rajta, legény!” — ordítja az úr; egyszerre utána

Hajt a tíz lándzsás, de mi haszna, nyomába se hágnak.
 „Fogd ki, kocsis, nyerges lovadat!”, mond Döbrögi. „Jobb e’
 Mind a tízénél; mondjad, hogy száz arany, aki
 Elfoghatja! Szorítsd!” Maga a hintóba felugrik,
 És kíváncsi szemét düllyesztve mereszti utánok,
 Hogy fogják már el Matyit . . . Ő pedig a kerek erdő
 Sarkánál elbújva fülelt, s látván, hogy az úr már
 Csak maga van, kilopódkodik, és megrántja ruháját:
 „Mit bámul az uram? Nem fogják azt ma el”, úgymond,
 „Osztán nem Lúdas Matyi az, hanem én vagyok, akit
 Megveretett kelmed, s lúdját elvette erővel!”
 Döbrög a mennykő ha azon nyomban megütötte
 Volna, talán sokkal könnyebb lett volna szegénynek.
 Összerogyott, és a kocsiból ájulva zuhant le.
 Ott Matyi szánakozás nélkül megverte utólszor;

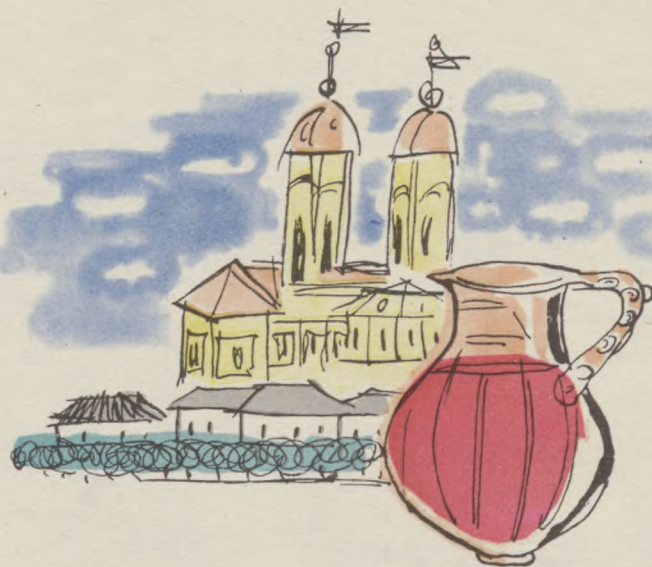

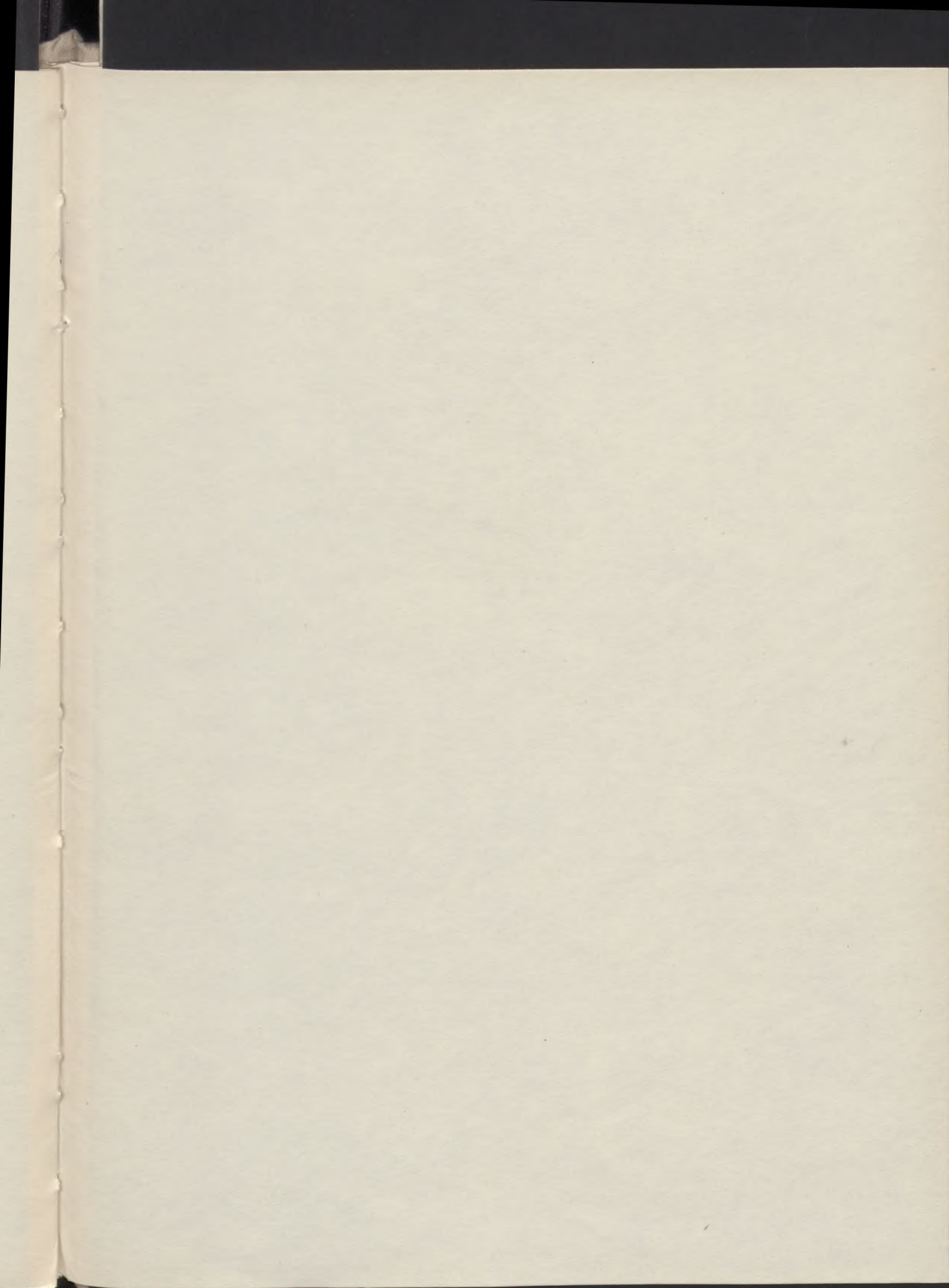
S erszényét a lúd árába viszont kiürítvén
Mondja: „Ne féljen az úr, már többet nem verem én meg!”
Azzal lóra kapott, s elment dolgára örökre.

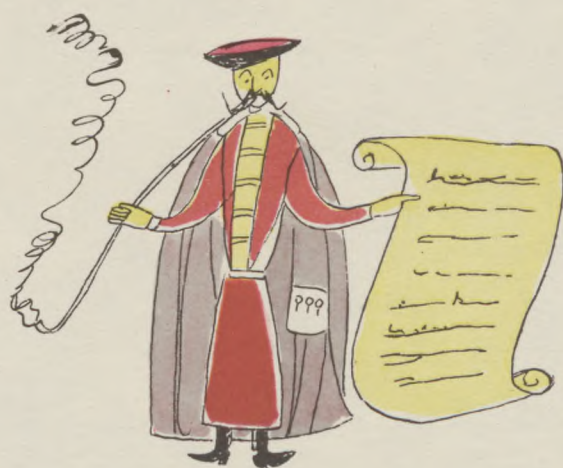
A tizenegy lovasok nagykésőn visszakerültek,
Vert lovaik csak alig húzván inokat, valamint a
Megzsákolt urok is, kit, elérkezvén, kocsijában
Bágyadtan leltek; mondják, hogy nem vala képes
Tarkón csípni Matyit. „Nem is a' volt!” Döbrögi mondja,
„A négyelni való, megvert háromszor . . . Az isten
Így bánik s bánjon valamennyi kegyetlen urakkal!”
Ezt mondván, megtért a kastélyába, s azonnal
Elküldötte a húsz lándzsást, kegyelemmel akarván
Óni magát ezután az erőszaktételek ellen;
És törvénytelenül nem bánt, hanem úgy, ahogy illik,
Embertársaival. Jól is végezte világát . . .

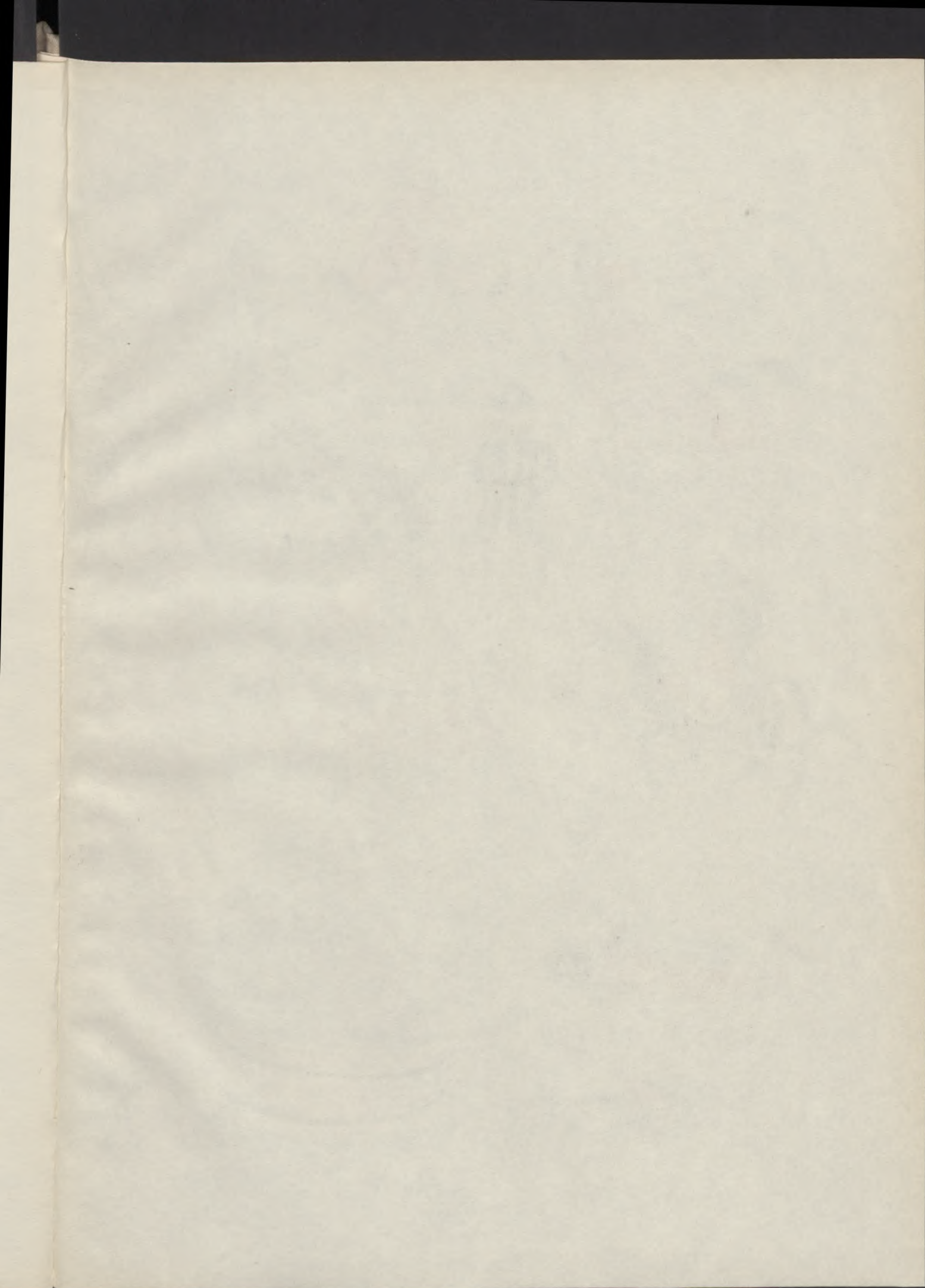

A kiadásért felel
a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó igazgatója
Felelős szerkesztő: Bartócz Ilona
Sajtó alá rendezte: Szijgyártó László
Képszerkesztő: Szántó Tibor
Műszaki szerkesztő: Klimkó Zoltán
Műszaki vezető: Pintér László
A szöveg az Athenacum Nyomdában készült
monophoto eljárással
20 000 példány, 6 (A/5) ív, MSZ. 5601—59
614 019 Kossuth Nyomda

ez a Döbrögi úr

ez Matyi

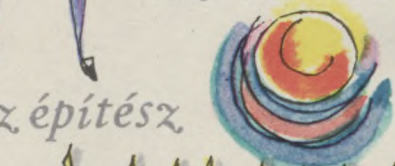

ezen a libák

ez a doktor

ez az építész

ezen a lándzsások

ezen az orvosok

ez a lovaslegény

ez a fürdő

ez a vásár

ez egy szobalány

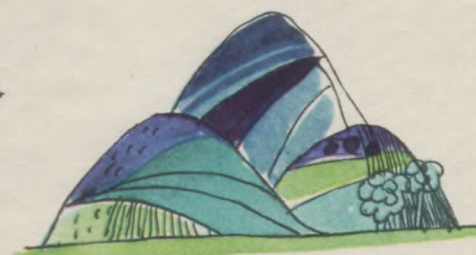
ezen a fogdmegek

ezen a füvek

ez Matyi anyja

ezen a hegyek

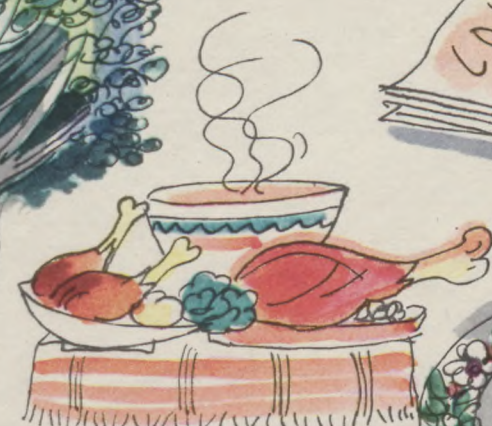
ez az ispán

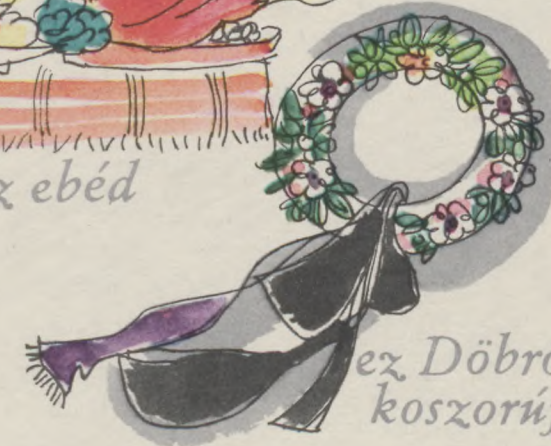
ez egy fa

ez a Törvénykönyv

ez az ebéd

ez Döbrögi úr
koszorúja

22,50 Ft

